

je že l. 1912. opozoril nase s svojim spisom »H. Kleist a jeho dílo«, ki mu je naslednje leto še pridružil daljšo študijo o F. Nietzscheju. Že v teh študijah je pokazal, da se njegovo znanstveno stremljenje ne zadovoljuje z navadnimi slovstveno-zgodovinskimi izsledki, marveč stremi skozi filologijo, psihologijo, biografijo in bibliografijo k filozofskemu dojetju obravnavane osebnosti, k njenemu celotinskemu obrazu in da se hoče vedno dotipati do »faculté maîtresse« njene umetniške osebnosti. L. 1923—23 je izdal Fischer obsežno študijo o Heineju, čigar delo je tudi nadalje proučeval, o čemer priča njegova na moč zanimiva primerjava Heineja in Villona, objavljena v Fischerjevi poslednji esejski zbirki »Duše a svět«. Izdal je tudi knjigo »Otázky literární psychologie« in strnil obilno žetev svojih gledaliških kritik in načelnih sestavkov v pregledno zbirko »K dramatu«. Za ocenjevanje Fischerjeve osebnosti, njegovih idejnih in umetniških pogledov in kritičnih meril sta najznačilnejši esejski zbirki »Duše a slovo« (1929) in »Duše a svět« (1937). S tema knjigama je odlično izpričal, s kakšno odgovornostjo je umel združevati znanstveno metodo pa objektivnost in stil umetniško doživljajočega esejista.

Ze Fischerjevo znanstveno delo, ki mu je prineslo sloves germanista, kaže, da so mu bile najbližje germanske kulture, čeprav je izborno poznal tudi Francoze in Ruse. Največji posredovalec med češko in germanskimi kulturami, predvsem nemško, je bil Fischer kot prevajalec. Tu se je zlasti uveljavil s češkimi prevodi dveh nemških avtorjev, ki sta mu bila posebno blizu: Goetheja in Nietzscheja. Fischerjev prevod »Fausta« je ob svojem izidu vzbudil skoraj že senzacionalno pozornost, tolikaj je kritika pisala o njegovih kvalitetah. Prav ob smrti je izšla druga izdaja, ki jo je Fischer ponekod še popravil, tako da je bilo delo s »Faustom« ena poslednjih skrbi Fischerjevega z neke strani takisto faustovskega življenja. Prevedel je poglavitna Nietzschejeva in Goethejeva dela, nekatere dramske pesnitve Shakespeara, dalje pesniške spise Angela Silesia, Kleista, Heineja, Hofmannsthala, Kiplinga, Puškina in drugih. Kot odličen poznavalec ne le tujih jezikov, marveč zlasti češkega pesniškega jezika, kot poet tankega posluha za zvok in zvočno barvo besed, za vnanji in notranji ritem verza, kot teoretično razgledan prevajalec in utemeljitelj zanimive teorije o prevajalstvu je dajal svojim prevodom kvalitete, kakor jih ima le malo čeških prevodov.

Dr. Otokar Fischer je bil mož na svojem mestu tudi v vodstvu drame Narodnega divadla, kjer je prevzel Hilarjevo dedščino. V teh častitljivih prostorih sem se v poletju l. 1936. razgovarjal z njim o možnostih jačjega uveljavljanja naše drame na deskah reprezentativnega češkega odra. Od razgovora, ki se je sukal zlasti okrog Cankarja in Krleže, niso ostale samo besede: v naslednji sezoni so prišli na oder Krleževi »Gospoda Glembajevi«. Po tem obisku in po skupnem romanju na grob K. H. Máche v Litoměřicah mi je Fischerjev človeški in duhovni obraz zapustil v spominu svetlo sled, kakor nam ostaja samo za ljudmi resnične noblese in duhovne veličine.

„ZNANSTVENI“ DILETANTIZEM

ANTON OCVIRK

V tretji številki letošnje »Sodobnosti« (str. 137—141) je objavil Fr. Petré daljšo oceno o moji knjigi »Teorija primerjalne literarne zgodovine«. V tem svojem »kritičnem« elaboratu je skušal »določiti razvojno mesto in vrednost (mojega dela) v njegovem (?) okviru« in pokazati tudi, »koliko je slovenska knjiga doprinesla k napredku panoge«. Tega hvalevrednega posla pa se je

Petrè lotil na način, ki kaj jasno zrcali miselost nekaterih, ki si samovoljno lastijo vzvišeno sodbo o raznih literarnih in znanstvenih vprašanjih, ne da bi se bili z njimi kdaj javno ukvarjali ali pa jih vsaj osebno dobro poznali. V tem pogledu je Petretov izpad — le tako se da točno označiti vsebina in oblika njegovega pisanja — res prava »mojstrovina«. Kajti za navidezno objektivnostjo, s katero je pač skušal prikriti pravi namen svojega nastopa, se v njegovi oceni skriva toliko hotenega zavijanja in grobega omalovaževanja dejstev, toliko nepoznanja problemov primerjalne vede in krivega tolmačenja mojega dela, da naravnost izziva odločen odgovor.

Predvsem dve ugotovitvi:

1. Petrè trdi v svoji oceni, da bi mojega »dela ne bilo brez Van Tieghemovega«. Toda pri tem je važno naslednje dejstvo. Svojo razpravo o primerjalni literaturi sem v prvih zasnutekih, ki so seveda jasno vidni tudi v moji knjigi, izoblikoval že v zimskem semestru leta 1929-30 in jo pripravil za seminar g. prof. dr. Kidriča. V njej sem obsežno govoril o razvoju primerjalne vede, o izvoru tem in motivov, o preiskovanju literarnih snovi, o spoznavanju psiholoških značilnosti raznih narodov, o literarnih tokih in strujah, stilih in formah, o analogičnih in antitetičnih paralelizmih, pač o vsem, kar spada v to področje. Petrè je moje predavanje v seminarju poslušal...

V decembru 1930 je nato Fr. Albrecht najavil v »Ljubljanskem Zvonu« delno objavo moje študije in sicer v vabilu na naročbo za leto 1931. — Van Tieghemova knjiga, ki jo je komparativni seminar na naši univerzi naročil na moje priporočilo, pa je izšla šele v drugi polovici 1931.

2. Petrè razsoja tako samozvestno, kakor bi imel vso francosko primerjalno vedo v mezincu. V resnici pa niti ne ve, kako se glasi Baldenspergerjevo krstno ime, niti kako Francozi citirajo. Dokaz je podal kar sam na str. 137, kjer piše: »M. Fernand Baldensperger«, kar očitno priča, da niti ne sluti, da pomeni M = monsieur = gospod in da Francozi ta naziv vedno stavijo pred imena svojih sodobnikov.

S takimi ugotovitvami bi mogel svoj odgovor prav za prav zaključiti, če ne bi šlo za slovensko okolje in za slovenske ljudi, kiraje verjamejo vsakemu kričaču, kakor pa da bi si probleme in znanstvene knjige sami ogledali. Zato moram o stvari izpregovoriti obširneje.

Petretova izhodiščna teza, na kateri je zgradil vso svojo papirnato stavbo, se v njegovi pristni slovenščini glasi takole: »Ocvirk je imel (dasi tega ne navaja) pri svojem delu vzor v P. Van Tieghema knjigi „La littérature comparée“ (strani 122), izišli leta 1931 v Parizu v „Collection Armand Colin“, št. 144, francoski Göschen zbirki«.

Za psihološko oznako Petretove objektivnosti in še za znanstveno ovrednotenje vseh njegovih izvajanj se mi zdi predvsem važno poudariti dejstvo, da je skušal z dvoumno opombo v oklepaju in s patetično navedbo knjige — ki pa je vrhu tega še napačna, kajti spis ne obsega samo 122 strani, ampak 222 — vzbuditi na kaj cenjen način asociacijo za domnevo, da sem v svojem delu Van Tieghema in njegovo monografijo dejansko zatajil. To mi potrjujejo izjave raznih znancev, ki so spričo te Petretove opazke pogledali v mojo knjigo, ali res ne omenjam francoskega znanstvenika. Da pa je vse to, kar trdi Petrè, le slabokrven domislek, dokazuje že imensko kazalo v moji knjigi. Iz njega namreč vsakdo lahko razbere, da omenjam mimo Hazarda največkrat prav Van Tieghema in to kar se d e m n a j s t k r a t. To Petretovo izjavo v oklepaju pa razen tega neizprosno razkrinkuje še drugo važno dejstvo, namreč to, da sem v prvem delu svoje razprave posvetil spisom in idejam Van Tieghema skoraj poldrugo stran (29–31), kjer sem tudi jasno

označil vrednote njegove knjige o primerjalni vedi. Kdor to mesto prebere, mora takoj spoznati, s kakšno kritično ozkosrčnostjo in pristranostjo se je Petrè lotil ocenjevanja moje študije.

V srednjem delu svoje kritike skuša nato Petrè docela aprioristično in svojevöljno dokazati mojo odvisnost od Van Tieghema. Po njegovi izjavi na str. 138. sem se baje pri sestavi študije tesno oklepal svojega vzornika. Kot dokaz, da je njegova trditev pravilna, podaja nekakšno avtonomno ugotovitev, ki pa je ni dokazal, češ da sem »glede celote« tudi jaz kakor V. T. »obdržal razdelitev gradiva na tri dele, zamenjal le vrstni red drugega in tretjega«. — V tej trditvi, ki naj bi bila zanesljivo oporišče drugim njegovim sklepom glede moje odvisnosti od V. T., pa je postavil Petrè svojo kritičnost in objektivnost v dokaj čudno luč. Drugi del moje knjige, ki sem mu dal naslov »Primerjalna teorija«, se namreč prav nič ne strinja z Van Tieghemovim tretjim delom, pač pa je ves samostojen in izviren. Medtem ko razpravljam jaz tu o izrazito primerjalnih problemih, o izhodiščih nove znanosti in njenih teoretičnih vidikih, podaja V. T. v tretjem delu svoje monografije, ki jo je poimenoval »La littérature générale«, sistematično in metodiko splošne literarne zgodovine. Tega seveda Petrè ne ve, ker je odložil, kakor vse kaže, francosko knjigo že kar na strani 122. in ni tretjega dela niti prelistal. Če bi namreč to storil, bi moral priti do povsem drugega zaključka, o čemer mislim, da nikakor ne smem dvomiti spričo njegove velike ljubezni do resnice. Predvsem bi moral spoznati, da je vsaka analogija med mojim drugim delom in Van Tieghemovim tretjim popolnoma nesmiselna. Ker tega ni storil, mu hočem to javno dokazati.

Van Tieghem je razdelil tretji del svoje knjige na tri, vsebinsko jasno zaključena poglavja. V prvem poglavju, ki mu je dal naslov »Principe et rôle de la littérature générale« (str. 169—183), razpravlja: 1. o pomanjkljivosti primerjalne literature, ker se ta omejuje samo na dvostranske odnose (»rapports binaires«); 2. o načelih splošne literature; 3. o njenem torišču, »vlogi« in prednostih; 4. o ugovorih proti njej in zagovorih njenega pomena. V drugem poglavju z naslovom »Problèmes et méthodes de la littérature générale« (184—200) govori podrobno: 1. o krožnem izžarevanju vplivov; 2. o mednarodnih lit. modah in tokih; 3. o podobnostih, ki niso nastale na osnovi vplivov; 4. o metodah proučevanja splošne lit. in 5. o razvrstitvi tovrstnih vprašanj. V tretjem poglavju pa se naposled pogloblja v razmišljanje o udeležitvi mednarodne lit. zgodovine (200—213).

V nasprotju z Van Tieghemom pa razpravljam jaz v drugem delu svoje knjige, ki obsega pet poglavij, o vprašanjih, ki spadajo predvsem v primerjalno vedo, in ne podajam nikakršne metodologije splošne literature; v kolikor pa omenjam nekatere tovrstne probleme, jih obravnavam po docela drugih vidikih. Tako govorim v prvem poglavju o idejnih izhodiščih primerjalne literature, o narodni »duši« in njenih značilnostih, o literarno-psihološkem opredeljevanju narodnih organizmov, o narodnem stilu in njegovih estetskih kriterijih. V drugem poglavju razglabljam o pojmu nadnarodnega v lit., o izvennarodnih lit. stikih, o podoživljanju in asimilaciji umetniških vrednot, o stikih Slovencev s tujino v prerodu, romantiki itd. V tretjem poglavju utemeljujem pomen izvennarodnih lit. vplivov, razmišljam o pesniški izvirnosti, navajam dvonarodne znanstvene časopise in ugotavljam njihov pomen za primerjalno vedo, končno pa govorim še o problematiki malih književnosti v okviru komparativne lit. zgodovine. V četrtem poglavju očrtujem evropske lit. vidike, podajam razne sinteze evropskih lit. tokov, izražam tezo, da je Evropa poseben organizem, razmišljam o evropskih lit. strujah in časopisih, ostro ocenjujem Brunetièrovo teorijo in pregledam s svojega vidika razne

sinteze romanskih, germanskih in slovanskih književnosti. V petem poglavju pa se končno ukvarjam s svetovnimi lit. vidiki, pretresam pojmovanje te lit. v 16., 17. in 18. stol., razlagam Goethejev pojem svetovne književnosti, zavračam Petersonove teze in podajam naposled svojo kritiko dosedanjih priročnikov svetovne literature.

Kdo izmed slovenskih kritikov bi se drznil spričo tega, kar sem tu navedel, trditi, da je med mojim drugim delom in Van Tieghemovim tretjim kakšna vsebinska odvisnost, kakor je to storil Petrè? S francoskim komparativistom pa se ne razlikujeva samo po problemih, s katerimi se ukvarjava vsak v svojem delu, ampak zlasti še po znanstvenih izhodiščih. Medtem ko je Van Tieghem utemeljitelj splošne literature (*»littérature générale«*), ki jo skuša popolnoma osvoboditi iz območja primerjalne vede in jo uveljaviti kot samostojno panogo z lastnimi vidiki in metodami, sem jaz pristaš primerjalne lit. zgodovine v njenem najizrazitejšem smislu in zavračam Van Tieghemovo znanstveno koncepcijo (glej str. 30, 185). Poleg tega moram svojemu kritiku omeniti še to, da jaz v svoji knjigi točno razlikujem med evropsko in svetovno literaturo, nasprotno pa se Van Tieghem z izrazom *»splošna literatura«* omejuje samo na evropske književne pojave. Vse to je seveda Petretu neznano, kajti namesto da bi se bil z razumevanjem poglobil v mojo knjigo in skušal iz nje izluščiti njene dejanske probleme, je raje z vsem naporom iskal umišljena polena, ki mi jih je hotel po vsej sili zagnati v hrbet. Pri tem pa, ko si je tako vneto prizadeval, da bi me čim krepkeje pogodil, je po nerodnosti junaško zadel samega sebe, kakor priča tole njegovo nesmiselno modrovanje: »Ocvirk se je ravnal tudi pri tem po Van Tieghemu, le da je ta z mislimi na možnost (!) nekake svetovne (sic!) literarne zgodovine svoje delo zaključil, a Ocvirk zgradil na njih (!) osrednji del svoje teorije...«

Kako je Petrè slep za probleme in kako čudno podobo dobe pri njem dejstva, pa mimo tega jasno dokazuje še njegovo razsojanje o tretjem delu moje knjige. O njem namreč trdi tole: »Pri tretjem (delu) pa je izpremenil Ocvirk le vrstni red nekaterih poglavij, napravil tu in tam obširnejši uvod, kak del dodal ali opustil, našel ponekod za poglavje težji naslov (Analogični in antitetični paralelizem, Linearno določanje vplivov, Koncentrično določanje vplivov), a se v določitvi celotnega pritegnjenega gradiva in izbiri vidikov metodologije držal vzora.«

Le pristranski ali pa znanstveno skrajno nerazgledani ocenjevalec lahko tako površno sodi o temeljnih vprašanjih primerjalne vede. Kako neresnična in puhla je ta Petretova izjava, se lahko vsakdo uveri takoj, čim primerja ustroj in vidike tretjega dela moje knjige z ustrojem in vidiki Van Tieghemovega drugega dela. Vesten čitatelj mora namreč odkriti med mojo zasnovo primerjalne metodologije in Van Tieghemovo bistveno različnost tako v pogledu pojmovanja osrednjih znanstvenih nalog komparativne stroke kakor tudi v pogledu razporeditve in obdelave posameznih vprašanj. Predvsem mora zapaziti, da delim jaz vso sistematično primerjalno lit. zgodovino v dve veliki, vsebinsko in problemsko jasno zaključeni celoti in sicer: I. v Primerjalne metodološke probleme in II. v Mednarodne lit. odnose in vplive. V prvem oddelku obravnavam vsa vprašanja ki so osnovana na primerjanju kot takem, razpravljam tedaj o analogičnih in antitetičnih paralelizmih, o folklori in tematologiji, o razvojnem proučevanju literarnih vrst, oblik in stilov; v drugem pa se sistematsko na docela avtonomen način poglobljam v osrednja izhodišča primerjalne vede, in sicer v vso kompleksnost mednarodnih literarnih odnosov, odvisnosti, povezanosti in vplivov. Že samo ta izredno važna delitev metodologije v dve znanstveni skupini, ki jo zaman iščeš pri Van Tieghemu, kajti njegov drugi del je zgolj zbirka metodoloških

vprašanj brez medsebojne organske in sistematske povezanosti, točno razkriva različnost najinih idejnih izhodišč in oporišč. Ta moja dvodelitev pa nikakor ni slučajna, kakor bi morda sodil Petrè, ampak je globoko utemeljena v naravi komparativnih problemov in njihovi svojevrstnosti. Zakaj je moj ocenjevalec zamolčal to nadvse važno dejstvo, čeprav bi se o njem lahko poučil na str. 76. in 77. moje knjige, kjer o tem podrobno govorim, je več kakor jasno.

Poleg te načelne različnosti, ki jo je Petrè tako junaško zatajil, pa se z Van Tieghemom ločiva tudi v obdelavi, razlagi in pojmovanju posameznih metodoloških vprašanj najine stroke. Moje poglavje »Analogični in antitetični paralelizmi« (str. 77—81) ni že samo zato izvirno, ker je nastalo leta 1930., kakor sem to dokazal spredaj, ampak tudi še zato, ker ga zaman iščeš pri Van Tieghemu. Če tedaj trdi Petrè, da je to samo težji naslov za poglavje, ki ga ima v svoji knjigi že francoski znanstvenik, izpričuje pred vsem svetom bridko resnico, da ne pozna Van Tieghemovega dela in da noče poznati mojega. Isto velja tudi o mojem najobsežnejšem metodološkem poglavju, ki sem mu dal naslov »Znanstvena analiza vplivov« (str. 132—182). V njem sem skušal na samostojen in svojski način dokazati dvovrstnost proučevanja vplivov in sistematsko obdelati vsa centralna vprašanja primerjalne stroke neodvisno od Van Tieghema, čigar metodološka razlaga teh problemov me ni zadovoljila, ker je po mojem mnenju preenostranska. S pojmom »linearno določanje vplivov« in »koncentrično določanje vplivov« sem skušal prodreti v bistvo literarnozgodovinskega proučevanja vplivov in odvisnosti, obenem pa utemeljiti smer takšnega znanstvenega iskanja. Petretovo omalovaževanje in zamolčevanje teh dejstev še bolj podkrepljuje sodbo, da je v primerjalni vedi pravi diletant.

Izvirna ni v tretjem delu moje knjige samo »grupacija tematologije«, nova niso samo poglavja o prozi, o tehnični in arhitektonski analizi pesniških del, nova tudi ni samo sistematizacija vplivov, kakor milostljivo ugotavlja Petrè v svoji oceni, ampak nova je — mimo raznih drugih izsledkov, ki jih je moj ocenjevalec zamolčal, ker jih pač ne pozna — celotna koncepcija in opredelitev primerjalne metodologije.

Petretova osnovna zmota izvira iz nerazgledanosti, iz prepričanja, da je Van Tieghem v celoti izviren, da je prvi na svetu obdelal primerjalne probleme, da je tako rekoč Kolumb nove vede. Če bi Petrè primerjalno stroko dejansko poznal, bi moral vedeti, da so že pred V. T. pisali tehtne razprave o tematologiji, o posrednikih, o razvojnem proučevanju pesniških vrst in oblik, o odnosih in vplivih in še vsem drugem, kar spada semkaj, J. Texte, Betz, Max Koch, Baldensperger, Croce, Hazard, J. Petersen in mnogi drugi. Primerjalne lit. zgodovine ni ustvaril Van Tieghem in je nisem utemeljil jaz, oba sva jo vsak v svoji smeri samo dopolnila in izpopolnila; ona ima kaj pomembno preteklost, ki bi jo moral tudi moj kritik poznati, če bi hotel biti čist pred samim seboj in pred svetom. Potem se gotovo ne bi dokopal do take modrosti, kakor je naslednja, v kateri naivno izjavlja, da »odpravijo« literarni zgodovinarji »splošna (P. misli teoretična) vprašanja v uvodu ali ob robu (!!) knjige«. Prav tako pa tudi ne bi trdil, da »razen golih biografij (Betz, izp. Baldensperger) nova veda nima drugih splošnih orisov«, ker bi ga bilo takega neznanja vsaj sram. Obratno pa bi iz moje knjige spoznal, da odklanjam folkloro, da pojmem tematologijo drugače kakor Van Tieghem, da izpopolnujem razvojno proučevanje lit. vrst, oblik in stilov, da govorim pri posrednikih o vprašanjih, ki jih V. T. niti ne načinja, kratko in malo, da iščem povsod svojo pot, svoje znanstvene vidike.

Za končno oznako Petretove kritične tankovestnosti pa je naposled zna-

čilno še to, kar izjavlja o prvem delu moje knjige. Tu se spričo svojevrstnosti mojega razvojnega orisa primerjalne literature, ki se po novih doneskih, pa tudi po novi problematiki neizpodbitno razlikuje od Van Tieghemovega — kar Petrè posredno sam priznava — oklene popolnoma drugega načina ocenjevanja. Namesto da bi moj zgodovinski pregled komparativne res kritično ovrednotil, govori o njem z omalovaževanjem, prezirom, podcenjevanjem in nebuloznim odklanjanjem. Pri Van Tieghemu se mu zdi vse popolno, dognano, sijajno, pri meni pa »bežno«, »iztrgano iz celotnega dogajanja zgodovine« in »preneznatno«. Tak način ocenjevanja je kaj enostaven in lahek, saj ni treba zanj nikakršnega znanja. Petrè Van Tieghemu nikakor ne zameri, da se v prvem delu omejuje pretežno samo na francoske komparativiste, da zanemari razvoj nove stroke pri Nemcih, Italijanih in drugih sosednih narodih, da n. pr. Slovanov niti ne omenja; moje izpopolnitve v tem pogledu pa so mu kar površne in neznatne. Še več, očita mi, da govorim o Nemcih preobširno, to pa samo zato, ker ne ve, da so oni imeli prvo komparativno revijo (1887), da so ustvarili pomembna dela na tem področju in da bi bilo krivično zamolčati dejstva. Kam vodi takšno razsojanje pač ni težko označiti.

Pri tem svojem kritičnem poslu pa se je Petrè vedno usodno urezal, kadar je hotel biti kolikor toliko konkreten in kaj dokazati. Tako je brezplodnost svoje tožbe o moji nepopolnosti pri orisu slovanske komparativne podprl z dejstvom, da ne pozna niti Hergešičeve knjige »Poredbena ili komparativna književnost« (Zagreb, 1932) niti študij A. Brücknerja in K. Bittnerja, o katerih govorim. V isto vrsto Petretovih nasvetov in opomb spada tudi njegova naivna želja, naj bi v svoji knjigi razpravljal o slovanskem prerodu, kakor da bi bil moj namen pisati znanstvene študije o posameznih dobah, ne pa upoštevati samo to, kar se je v tem pogledu v slovanski komparativni že objavilo. Najčudovitejše kritično dognanje pa je Petrè izpovedal s trditvijo, »da sem prezrl izpremembo, ki je nastala okoli 1800 v (primerjalni) vedi s tem, da so pričeli literarni zgodovinarji potovati namesto dotedanjega zgolj kabinetnega dela«, pri čemer se je svojevoljno oprl na Van Tieghema (str. 26). Toda Petrè je na omenjeni strani izredno slabo bral, kajti Van Tieghem piše: »Mais ni eux (t. j. Ph. Chasles, J.-J. Ampère, E. Quinet) ni leurs successeurs immédiats... ne font à proprement parler de la littérature comparée...« Sprememba okoli leta 1800. je tedaj fantastična izmišljotina mojega ocenjevalca, ki nasprotuje celo njegovi izjavi na str. 137, kjer piše, da je »primerjalna panoga mlada«, saj »sega njeno znanstveno raziskavanje šele v konec minulega stoletja«, kar pa je junaško pobral iz moje knjige (str. 7). Spričo takih nasvetov, kakor je pravkar citirani, je Petrè slovesno dokazal, da o primerjalni literaturi prav nič ne ve in da je njegovo razsojanje o mojem delu prava fantazija. Kako slabo je v komparativni razgledan, potrjuje tudi njegovo uvodno navajanje prvih primerjalnih stolic, pri čemer ne pozna dejstva, da je F. de Sanctis že l. 1861. ustanovil v Neaplju stolico za internacionalno lit. in da sta v tej smeri delovala v Ženevi že v 70 tih in 80 tih letih Marc-Monnier in E. Rod (glej v moji knjigi str. 18).

Dokaz o verodostojnosti glavne teze, da bi moja knjiga ne bila nastala, če ne bi bilo Van Tieghemove, se je torej najnovejšemu slovenskemu komparativistu popolnoma ponesrečil. Posrečil pa se mu je dokaz, ki ga pa ni nameraval izvesti, in sicer, da bi komaj mogel napisati svojo oceno, če ga ne bi bil jaz opozoril na Van Tieghema. Kdo bi se po vsem tem čudil, da je ob čitanju Petretove kritike moje spoštovanje do Prijatelja še bolj zraslo. Pokojni profesor je namreč Petreta, ko mu je ta že takoj ob izidu moje knjige najavil, da »hoče Ocvirka raztrgati«, odpravil z besedami: »Vi, Vi hočete pisati o Ocvirkovi knjigi, ko nimate o komparativni niti pojma!«